

ДАРЧІ НАПИСИ НА КНИГАХ ЯК СВДЧЕННЯ ЗБАГАЧЕННЯ ФОНДІВ КНИГОЗБІРЕНЬ ТА БЛАГОДІЙНИЦТВА

Наталія Рибчинська

науковий співробітник відділу наукової бібліографії
ЛННБ України ім. В. Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0809-4171>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2022-14\(30\)-7](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2022-14(30)-7)

Розглянуто дарчі написи на книгах із фондів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, виявлені в процесі підготовки у відділі наукової бібліографії багатотомного бібліографічного покажчика «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Воліні та в еміграції, 1914–1939». Наявність написів на книгах означеного періоду свідчить про те, що подарунки були одним із важливих джерел поповнення державних і приватних бібліотек, тому інскрипти мають вагоме значення для вивчення історії цих книгозбірень. З Бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка та книгозбірні «Студіону» ЛННБ України ім. В. Стефаника отримала унікальну колекцію українки. Окремі інскрипти виконують книгознавчу функцію і можуть слугувати джерелом додаткових відомостей про саму книгу і навіть компенсувати відсутність деяких елементів бібліографічного опису. Також дарчі написи дають змогу деталізувати біографії дарувальників та адресатів, окреслити коло їхніх родинних і дружніх стосунків, наукових і громадських взаємозв'язків.

Ключові слова: дарчий напис, інскрипт, дарувальник, адресат, західноукраїнська та українська еміграційна книга 1914–1939 рр., Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника.

Книги з дарчими написами (інскриптами) є окрасою та цінним надбанням будь-якої бібліотеки. Вони документально засвідчують, що дари — це одне з важливих джерел збагачення книгозбірень. Кожен персоніфікований дарчий напис також вартісний як автограф, незалежно від того, чи належить дарувальник до знаних людей,

чи є менш відомою особою. Окремі елементи інскрипту подекуди вміщують важливу інформацію про дарувальника й адресата, що дає змогу доповнити чи деталізувати їхні біографії, з'ясувати уподобання, розкрити коло родинних і дружніх стосунків, наукових і громадських взаємозв'язків. Отже, виявлення, дослідження й оприлюднення дарчих написів на книгах є актуальним і доцільним для кожної бібліотеки, незалежно від її статусу, обсягу фонду та кількості видань з інскриптами.

Особливий інтерес викликають інскрипти у книгах, які належать до колекцій та персональних збірок у фондах наукових, громадських бібліотек чи приватних книгозбірень. Такі дарчі написи дають цікавий матеріал для глибшого пізнання багатоманітних граней особистості власника колекції через його контакти з колегами, рідними, друзями. Крім того, їхні дослідження здійснюються у межах чітко окресленого масиву видань, що уможливило повне охоплення і навіть докладну каталогізацію. Для прикладу назвемо реєстр дарчих написів на книгах (320 видань) із бібліотеки українського письменника Івана Микитенка (1897–1937), який уклав його син Олег Микитенко [4]. У статті «Автографи на книгах бібліотеки А. С. Петрушевича» тодішня завідувачка відділу рідкісної книги ЛНБ ім. В. Стефаника Ольга Колосовська ідентифікувала автографи більше сотні осіб, супроводжуючи кожен бібліографічний запис (загалом 150 позицій) докладним текстом інскриптів і короткими відомостями про дарувальників [10].

Характеризуючи приватну книгозбірню відомого мовознавця Василя Сімовича (1880–1944), наукова співробітниця Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника Ілона Олексів не оминула увагою дарчі написи [12]. В окремому додатку до статті вона подала список 110 книг із текстами інскриптів.

Дослідників не зупиняє навіть розпорошеність деяких колекцій. Так, головний бібліограф наукової бібліотеки Одеського національного університету Олена Полевщикова обрала для студій власницькі й дарчі написи збірки книг відомого математика Івана Тимченка (1863–1939), що зберігаються в різних підрозділах книгозбірні [13].

Предметом вивчення можуть стати деякі найцікавіші інскрипти. Доцент кафедри української літератури Ужгородського національного університету Олександра Ігнатівич оприлюднила чотири

дарчі написи на книгах з архіву заслуженого артиста УРСР, режисера й театрознавця Гната Ігнатовича (1898–1978) [8]. Письменник і перекладач професор Максим Стріха подав інформацію про чотири книги із власної книгозбірні з інскриптами відомого поета й перекладача Григорія Кочура (1908–1994) [18]. Обидві публікації проілюстровані зображенням обкладинок подарованих книг та інскриптів. Загалом видання з дарчими написами візуально вигідні для експонування на виставках, презентаціях, зокрема й віртуальних. В Інтернеті є чимало таких матеріалів, підготовлених бібліотеками та музеями, серед них — бібліотека Уманського державного педагогічного університету, Полтавська ОУНБ ім. І. П. Котляревського, Тернопільська ОУНБ, ЦБС Дніпровського району м. Києва, столичний музей Михайла Грушевського та ін.

Складніше виявляти і вивчати дарчі написи у межах всього фонду великої бібліотеки, тому зазвичай доводиться обмежуватися окресленим корпусом інскриптів. Так, Людмила Дениско уклала каталог автографів, зокрема й дарчих написів, із колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського [5]. А Таїсія Сидорчук у бібліотечній та архівній колекціях наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія» вивчала автографи українських письменників [16].

Ідея пропонованого дослідження виникла в процесі підготовки у відділі наукової бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника багатотомного бібліографічного покажчика «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939» [19–26]. Укладачі здійснюють детальний опис кожного зареєстрованого видання, зокрема фіксують наявність печаток, екслібрисів, інскриптів. Виявлені дарчі написи, що стали предметом вивчення, репрезентують лише ті примірники книг, які були опрацьовані для бібліографічного покажчика. Натомість у фондах Бібліотеки чимало видань окресленого періоду існують у кількох примірниках, які укладачі додатково переглядали тільки в разі потреби. Тому йдеться про часткове охоплення масиву західноукраїнських та українських еміграційних видань 1914–1939 років, якими володіє Бібліотека. Здебільшого це книги, які за тоталітарного режиму були вилучені до спецфонду, а після реабілітації осіли у відділах україніки та рідкісної книги,

частково — в основному фонді, передовсім у збірці Михайла Возняка та родини Деркачів. Попри певну епізодичність виявлених дарчих написів, можемо говорити про їхню оригінальність і багатоманітність. Досі такий корпус інскриптів не вивчали, що актуалізує пропоноване дослідження. Властиво його **мета** полягала в тому, щоб з'ясувати книгознавчу роль інскриптів і їхнє значення для відтворення історії книгозбірні, вивчення джерел її комплектування, формування іміджу. Для студій будуть використані загальнонаукові **методи** аналізу й синтезу, а також історично-системний метод дослідження.

Розглянемо дарчі написи на книгах, повні бібліографічні описи яких разом із зазначенням шифрів зберігання у Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаника подані у бібліографічному покажчику «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939». Дарчі написи аналізуємо за двома ознаками: дарувальник і адресат. Тексти найоригінальніших написів наведемо повністю.

Дарувальником є здебільшого одна особа, найчастіше автор. Він власноруч здійснює дарчий напис із лаконічним «від автора» чи «дарує автор», що є достатнім для ідентифікації особи. Деякі дарчі написи вміщують також підпис, дату, місце. Для прикладу, на звороті титульного аркуша книги Валеріана Горбачевського «Ідеократизм» (Мукачево, 1933) бачимо такий лаконічний інскрипт: «В бібліотеку Наукового Товариства ім. Шевченка від автора 25/VIII-1933. Мукачево». Незаслужено забутий український економіст і філософ Валеріан Горбачевський (1891–1975) закінчив Київську Духовну семінарію, а також Київський Комерційний інститут. Він готував високопрофесійних теоретиків у галузі економіки. У 1914 р. В. Горбачевський склав державний іспит на здобуття ступеня кандидата економічних наук, а в 1915 р. отримав диплом викладача комерційних наук у школах усіх рівнів. Працював учителем середньої торговельної школи в Козятині, а опинившись після еміграції на Закарпатті, викладав у дворічній торговельній школі в Ужгороді. У 1925 р. запрошений на посаду професора політичної економії та книговедіння (можливо, діловодства) Мукачівської Торговельної академії, в якій викладав, зокрема, народне господарство. Закінчив свої дні у США, де й з'явився його некролог, що є чи не єдиною інформативною публікацією про вченого [17].

Іноді в тексті інскрипту автор зазначає своє ім'я та прізвище, сферу діяльності, як, наприклад, у примірнику книги «Церков українців в Канаді» (Вінніпег, 1927): «Його Екселенції, Андрею Шептицькому, Митрополиту Галицькому на молитвенну пам'ять дарує отсю скромну працю священник Пантелеймон Божик, автор сеї книжки. Дня 1 мая 1927 р.». Пантелеймон Божик (1879–1944) — українсько-канадський письменник, публіцист і церковний діяч родом із Буковини, який у 1900 р. емігрував до Канади. Після закінчення Російської православної семінарії у Міннеаполісі був висвячений у 1911 р. на православного священника. Згодом, у 1924 р., перейшов до Греко-католицької церкви. Книга, подарована Митрополитові Андрею Шептицькому (1865–1944) як патрону Греко-католицької церкви, — одна з найбільш відомих праць П. Божика.

Дарувальником може також бути перекладач, упорядник, видавець, ілюстратор, автор передмови. Наприклад, титульний аркуш примірника праці Томаша Масарика «Світова революція за війни й у війні, 1914–1918» (Львів, 1930) прикрашає такий дарчий напис: «Всесвітлішому і Високопреподобн. о. Ігуменові Кл[иментію] гр. Шептицькому вдячний перекладчик». Інскрипт належить Миколі Саєвичу (1885–1944) — відомому українському військовому та громадському діячеві, який був четарем легіону УСС, сотником Галицької армії. Він не тільки переклав книгу, а й написав до неї передмову. У 1920-х роках здобув диплом інженера-лісівника й захистив докторат в Українській Господарській Академії в Подєбрадах. У 1929 р. Митрополит Андрей Шептицький призначив М. Саєвича управителем «Перегінської пуші» поблизу Рожнятова на Станиславівщині, яка була маєтністю Греко-католицької церкви і займала приблизно 25 тисяч гектарів. М. Саєвич заклав кілька карпатських заповідників, в Осмолоді створив пасіку, форельне господарство, «Лісовий музей». Існує легенда, що на території своєї садиби він закопав велику бібліотеку. У 2002 р. представники влади, «Пласту» й родини мали намір відкопати книги, але теперішній власник не дав дозволу. На сайті Рожнятівської бібліотеки виставлене групове фото, серед його учасників — Микола Саєвич і архімандрит Климентій Шептицький (1869–1951), який свого часу закінчив Інститут лісівництва, був головою Галицького лісівничого товариства і співавтором «Загального австрійського закону про ліси».

Трапляються дарунки від колективу авторів. Так, примірник видання «Календар “Впереду”» (Львів, 1920) вміщує дарчий напис Дарії Старосольській (1907–1940) від видавництва за підписами Порфира Буняка, Льва Ганкевича, Степанії Пашкевич, Антона Чернецького. Цей календар видала Українська соціал-демократична партія, до якої належало подружжя Дарії та Володимира Старосольських.

Іноді підписані автори виступали від імені товариства, установи, політичного чи громадського об'єднання. Для прикладу, книжку «Устрій Української Держави: Проекти Конституції Української Народньої Республіки» (Львів, 1920) прикрашає дарчий напис: «Великому українському державному мужеві, Його Ексциленції Митрополитові графу Андрієві Шептицькому на доказ глибокої пошани. Президія Української Національної Ради: Михайло Корчинський, др. Степан Баран, Іван Липа, Михайло Білінський, м. Львів 28-го жовтня 1920 р.». У такий спосіб доволі рідкісне і маловідоме видання Всеукраїнської Національної Ради, в якому Україну задекларовано як незалежну самостійну республіку парламентського типу, набуло унікальності завдяки вміщеному інскрипту.

Заслуговує також на згадку «Малий Кобзар», опублікований 1922 р. у місті Кременці (нині — місто Кременець) Тернопільської області в друкарні братів Юзефових. Відомо, що на початку 1921 р. в Кременці було створено спеціальний Громадський комітет для відзначення Шевченківських днів у краї, який налічував 39 членів, серед них — Сергій Бачинський, Олександр Вітенко, Василь Дорошенко, Аркадій Животко, Василь Кавун, Борис Козубський, архієпископ Олексій (Громадський). Комітет очолили Яким Грабов, Михайло Панкевич та професор Василь Біднов. У лютому на спільному засіданні з Радою товариства «Просвіта» Комітет ухвалив рішення щорічно в березні вшановувати пам'ять Тараса Шевченка. Властиво у 1922 р. до 108-ї річниці народження та 61-ї річниці смерті Т. Шевченка вийшов «Малий Кобзар» накладом три тисячі примірників. Більшу частину тиражу «Просвіта» безкоштовно передала у школи Кременецького повіту. Сьогодні це видання належить до рідкісних. Історик-краєзнавець Гаврило Чернихівський (1936–2011) свого часу здійснював пошуки цього раритету і розшукав лише чотири примірники. Два з них зберігаються у ЛННБ України ім. В. Стефаника: у збірці М. Возняка й у відділі україніки.

Примірник із відділу україніки має дарчий напис: «Науковому товариству ім. Шевченка у Львові від Громадського Комітету по вшануванню Шевченківських свят в м. Кременці і повіті. 10–12 / III – 1922. На спогад». За Управу Комітету підписали Яким Грабов, Михайло Ганкевич, проф. Василь Біднов. Відомості про кременецький «Малый Кобзар» можна почерпнути з інтернет-джерел, причому вони подають зображення примірника саме з ЛННБ України ім. В. Стефаника з дарчим написом для НТШ.

Адресатів також умовно поділимо на три групи: установи, колективи авторів, окремі особи. Установи — це передовсім бібліотеки, з-поміж яких за кількістю подарованих видань виокремлюємо книгозбірню НТШ. Разом із фондами «Оссолінеуму», «Студіону», «Народного Дому», бібліотеки Баворовських та ін., її фонди у 1940 р. було передано у новостворену філію БАН УРСР (нині — ЛННБ України ім. В. Стефаника). Бібліотеці НТШ, яка сформувала безцінну колекцію україніки, книги з підписами дарували українські вчені, письменники й публіцисти, політичні, військові та громадські діячі. Виявлено, зокрема, дарчі написи таких осіб, як Іван Панькевич (1887–1958), Василь Щурат (1871–1948), Іван Огієнко (1882–1972), Василь Сімович (1880–1944), Філарет Колеса (1871–1947), Ярослав Пастернак (1892–1969), Олексій Петров (1859–1932), Іван Зілінський (1879–1952), Йосип Шемлей (1896–1969), Михайло Кобрин (1871–1956), Василь Лев (1903–1991), Антін Крушельницький (1878–1937), Спиридон Черкасенко (1876–1940), Андрій Чайковський (1857–1935), Євген Маланюк (1897–1968), Уляна Кравченко (1860–1947), Іван Зубенко (1888–1940), Осип Назарук (1883–1940), Ілько Борщак (1895–1959), Ростислав Лашенко (1878–1929), Роман Заклинський (1852–1931), Михайло Омелянович-Павленко (1878–1952), Сергій Шелухін (1864–1938) та інші. Дари були одним із важливих джерел комплектування фондів цієї книгозбірні. У «Хроніці Наукового Товариства ім. Шевченка» регулярно друкували звіти про роботу Бібліотеки, в яких подавали список установ, що обмінювали свої видання з НТШ, та перелік «Дари для бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка», де скрупульозно зазначали прізвища осіб і кількість подарованих ними видань. У Центральному державному історичному архіві України у м. Львові зберігається книга пожертвувань для Бібліотеки,

які вона отримала впродовж 1893–1939 років [9]. Фонди книгозбірні НТШ значно зросли з початком Другої світової війни внаслідок надходження депозитів, тобто збірок, які передали на тимчасове зберігання приватні особи, а самі емігрували на Захід чи боялися тримати «небезпечні видання» вдома в умовах радянської окупації [15, с. 30].

Дарували книги з лаконічними офіційними інскриптами безпосередньо для Бібліотеки або ж загалом для Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Окремо згадаємо українського філолога Ярослава Рудницького (1910–1995), який підписом на праці «До бойківсько-наддністрянської мовної межі» (Самбір, 1935) підкреслив неофіційний академічний статус НТШ: «Львівській Українській Академії Наук – НТШ. Автор. Львів, 11. XI. 1935.». Декілька книг із дарчими написами передав до бібліотеки Іван Огієнко, серед них — «Історія церковно-словянської мови» (Варшава, 1927), яка вміщує на обкладинці такий запис: «В обмін на дублети Бібліотеці Наукового Товариства. Автор. 31. X. 1927». Як бачимо, дарування книг давало змогу авторам претендувати на дублетні примірники видань.

Книги для Бібліотеки дарували не тільки окремі особи, а й установи. Так, у 1939 р. книгозбірня НТШ отримала кілька літографованих видань з Рільничого ліцею в Черниці (нині — Золочівський район Львівської області). Цей трирічний навчальний заклад був відкритий у 1935 р. і став єдиною державною фаховою школою з українською мовою викладання у тодішній Галичині. До ліцею приймали учнів віком від 21 р., які закінчили 6 класів народної школи. На кожному з трьох виявлених видань є однакові дарчі написи: «Для Бібліотеки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові. Дарує Видавниче Товариство учнів Рільничого Ліцею в Черниці. За управу: голова О. Дроздовський, писар Я. Лашук. Черниця, 25 травня 1939» [1; 6; 7].

Дві книги вміщують інскрипти для бібліотеки «Народного Дому». Український історик-москвофіл Юліан Яворський (1873–1937) підписав для цієї книгозбірні власну працю «Національное самознання карпаторуссов на рубежі XVIII–XIX віков» (Ужгород, 1929): «Въ Библиотеку “Нар. Дома”».

Етнограф отець Іван Бугера (1898–1967) подарував свою книгу «Українське весілля на Лемківщині» (Львів, 1936), що засвідчує напис на титульному аркуші: «В Библ[іотеку] Рус. Нар[одного] Дома во Львове». Зауважимо, що під час ідеологічних «чисток» цей примірник книги з огляду на особу та діяльність автора [14], колишнього учасника визвольних змагань українського народу, священника-патріота, був вилучений до спецфонду з відділу рідкісної книги, а після реабілітації потрапив до відділу україніки. Натомість до РК зі спецфонду повернувся інший примірник цієї книги, без підпису, походження якого невідоме. Праця І. Бугери не втратила популярності й досі, тож не випадково було здійснене її репринтне видання у 1997 р. [2].

Виявлено тільки одну книгу Філарета Колесси «Формули закінчення в українських народніх думках у звязку з питанням про наверствування дум» (Львів, 1935) з дарчим написом «Для Бібліотеки Інс[титуту] ім. Оссолінських», причому підписав її не сам автор, а Василь Сімович. Оскільки це відбиток із 155-го тому «Записок НТШ», який редагував В. Сімович, мабуть, він подбав про розповсюдження матеріалів, опублікованих у цьому томі, що став останнім виданим НТШ у Львові. Цікаво, що в приватній бібліотеці В. Сімовича є згадана праця з дарчим підписом самого Ф. Колесси [12, с. 185].

Дві книги вміщують дарчі написи для ЛНБ ім. В. Стефаника. Обидві надійшли до фондів у 1992 р., коли після відновлення незалежності України до її бібліотек масово надсилали книги та періодику представники української діаспори. Збірник спогадів і матеріалів «Берестейський мир» (Львів ; Київ, 1928) — дарунок від професора Технологічного Інституту в Рочестері Юліана Залізняка (1918–2004), сина Миколи Залізняка (1888–1950), відомого громадсько-політичного діяча, публіциста, дипломата, який у січні-лютому 1918 р. як консультант неофіційно брав участь у Брестських мирних переговорах і був одним з авторів цього збірника. Юліан Залізняк народився в Австрії, де закінчив економічні студії і захистив докторат. Згодом із дружиною виїхав до Канади, потім — до США.

Книгу нарисів і оповідань Василя Стефаника «Земля» (Львів, 1926) переслав із Канади як «свій скромний дар для Львівської Наукової Бібліотеки ім. В. Стефаника» Мирон Лозовський (1922–2001),

інженер, активний член української громади в Торонто. Публікувався в українській пресі, брав участь у конференціях, нарадах та інших заходах. У 1988 р. у Торонто видав книгу про село Лази поблизу Ярослава колишнього Львівського воєводства (тепер — Польща), де народився і виріс.

Крім бібліотек, книги дарували й іншим установам, організаціям, товариствам. Так, примірник п'єси Михайла Бурливого «Де воля, там правда і доля» (Нью Йорк, 1925) підписаний для Українського Товариства Задопомоги емігрантам в м. Львові. Йдеться про Українське товариство допомоги емігрантам із Великої України та їх родинам у Львові, що у 1921–1939 роках надавало матеріальну, правничу, медичну допомогу особам, які були змушені через політичні обставини виїхати з Наддніпрянщини. У різний час Товариство очолювали Григорій Деркач, Леонід Білецький, Володимир Дорошенко, Іван Огієнко, Петро Холодний, Юрій Магалевський. Товариство мало свою бібліотеку, видавало календар-альманах «Дніпро». Про Михайла Бурливого (найвірогідніше, псевдонім), на жаль, не вдалося знайти жодних відомостей.

Заслуговують на увагу книги з інскриптами для редакцій періодичних видань, які, мабуть, були призначені для рецензування чи реєстрації у бібліографічних рубриках цих пресових органів. У збірці М. Возняка, який свого часу співпрацював із Союзом визволення України у Відні, зберігається збірка нарисів і оповідань «Смерть» (Львів, 1917), що має дарчий напис редакції часопису «Вістник Союзу Визволення України». Автор книги Роман Секела (1876–1938) — старшина Галицької армії, адвокат, який був одружений із донькою відомої письменниці Уляни Кравченко.

Для редакції «Літературно-наукового Вістника» підписав свою книгу «Бетховена VII соната» (Кремінець, 1922) Аркадій Животко (1890–1948) — відомий дослідник української преси, педагог, культурно-громадський діяч. Книга була опублікована під псевдонімом ХО і припадає на волинський період його життя. Тоді А. Животко працював учителем дитячого притулку в Кременці (колишня Волинська губернія, тепер — Тернопільська область), входив до земської управи, брав участь у роботі місцевого осередку «Просвіти».

Найбільшу частку серед виявлених дарчих написів адресовано окремим особам: членам родини, товаришам, колегам, знайомим.

З різних причин і нерідко складними відомими чи невідомими шляхами вони врешті потрапили до ЛННБ України ім. В. Стефаника. Властиво, її історія зіткана не тільки зі світлих сторінок, а ще й відображає трагічні долі як книжок, так і людей.

Тексти цих дарчих написів розлогіші і здебільшого ілюструють приязне або дружнє ставлення дарувальника до адресата. Декілька інскриптів адресовано членам родини, тому вони сповнені любові, поваги, вдячності. Теплі слова Володимира Лопушанського (1903–1987) на примірнику драматичної трилогії «Тарас Шевченко» (Львів, 1936) адресовані бабусі: «Вельмишановній Бабуні, в поклоні перед її незабутньо-веселими хатніми порогами завжди пам'ятаючий автор. 13.V.36 р.». Короткі енциклопедичні статті про українського письменника й редактора В. Лопушанського (справжнє прізвище — Гомич-Лопушанський) не вмщують відомостей про його родину, але дарчий напис увіковічив пам'ять про улюблену бабуся.

Зворушливий інскрипт письменниці Катрі Гриневичевої (1875–1947) на титульному аркуші примірника історичної повісті «Шестикрилець» (Львів, 1935) адресований онучці: «Тобі, найдороща внучечко, Рутусю, присвячує цю книжку, що її писала з думкою про тебе, бабуся — авторка. Львів д. 22/II 1936». Рутю називали Арету Витанович, що була старшою дитиною подружжя Витановичів: доньки Катрі Гриневичевої Дарії Наталії та Іллі Витановича, відомого українського економіста. У біографічному нарисі про Катрю Гриневичеву її син Ярослав зазначив, що письменниця важко пережила недооцінку її повісті «Шестикрилець», яка на конкурсі найновіших творів українського письменства в 1936 р. пройшла повз увагу журі. Тому вирішила присвятити себе вихованню внучки [3, с. 58]. У 1947 р., перебуваючи з родиною в таборі для переміщених осіб Берхтесгадені в Баварії, письменниця померла, а її улюблена внучка Рута Витанович (у заміжжі Галібей) разом із батьками виїхала до США. Світлина 1938 року Катрі Гриневичевої з Аретою опублікована в журналі «Арка» (1948, чис. 5). А примірник повісті з дарчим написом, вочевидь, потрапив до ЛННБ України ім. В. Стефаника з бібліотеки «Студіону», де зберігався у складі депозиту К. Гриневичевої обсягом понад 5 тис. книжок.

Заслуговує на згадку примірник роману Джонатана Свіфта в переробці Юрія Шкрумеляка «Гулівер у лапутів» (Львів, 1932)

з дарчим написом: «Чемному Славчикови від св. от. Миколая, 1935». Книга належала Ярославу Дашкевичу (1926–2010), про що свідчить автограф на титульному аркуші. А напис, мабуть, зробила його мати — Олена Степанів (1892–1963), відома військова і громадська діячка, педагогиня.

Дарчі написи друзям і товаришам часто вміщують слова «на спомин», «на пам'ять», «на згадку». Наприклад, Марійка Підгірян-ка — Богданові Заклинському: «Доброму товаришеві на спомин» (Мати страдниця. Філядельфія, 1922); Микола Чайковський — Роману Цегельському: «Дорогому товаришеві на спомин від автора» (Алгебра. Прага, 1925); Володимир Дорошенко — Михайлові Возняку: «Дорогому тов. на пам'ять від автора» (Іван Франко. Львів, 1924); Нарциз Лукіянович — Іванові Шендрику: «Дорогому приятелю» (Князь Олег Віщий. Львів, 1934); Іван Зубенко — Володимирові Дорошенку: «Високоповажаному землякові на товариське “Незабудь”» (Галина. Коломия, 1934).

Інколи в інскрипті є згадка про спільну участь у певних акціях, подіях, подорожах, як у книзі Омеляна Терлецького «Українці в Німеччині» (Київ ; Ляйпціг, 1919): «Товаришеви проф. др. М. Кордубі на спомин спільної просвітної праці в таборах полонених-українців в Німеччині в рр. 1915–1918»; у нарисі Софії Яблонської «Чар Марока» (Львів, 1932): «Високоповажаним Панству Лицинякам від авторки на спомин мило перебутих хвилин». Примірник повісті Романа Купчинського «Перед навалою» (Львів, 1928) прикрашає такий напис: «На спомин симпатично перебутих хвиль під Вашою, Василю, командою в ред. “Діла”». Він адресований Василеві Мудрому (1893–1966), який очолював редакцію «Діла» у 1927–1935 роках. Р. Купчинський (1894–1976) тривалий час був членом редколегії та одним із постійних авторів часопису, де він рубрику «Відгуки дня». Як бачимо, такі інскрипти окреслюють коло друзів чи засвідчують товариські стосунки між дарувальником та адресатом, особливо коли подібні написи повторюються, зокрема інскрипти Уляни Кравченко на книгах для Марії Деркач (1896–1972): «Дорогій Марії Фуртак-Деркачевій з привітом» (Мої цвіти. Коломия, 1933); «Високоповажаній і Дорогій Марії Фуртак-Деркачевій з сердечним привітом» (Шелести нам, барвіночку. Коломия, 1931).

Вражають оригінальністю інскрипти письменників своїм колегам, як, наприклад, напис поетеси Наталі Лівичкої-Холодної (1902–2005) на збірці її віршів «Вогонь і попіл» (Варшава, 1934): «Юнакові “з сонцем у кишені” з сердечною подякою за його чудову збілочку». Незважаючи на відсутність прізвища адресата, зрозуміло, що книга подарована Богдану Ігорю Антоничу (1909–1937), який у вірші «Автобіографія» зі збірки «Привітання життя» (1931) назвав себе «дітваком із сонцем у кишені». Збірку оповідань «3 часів боротьби» (Каліш, 1931) Ілько Гаврилук (1881–1947) презентував Федору Дудкові (1885–1962) з дарчим написом: «Талановитому другові пера від автора».

Чимало інскриптів сповнено поваги до адресата, а також пошани й вдячності, надто коли йдеться про духовних осіб. Привертає увагу дарчий напис сестри ЧСВВ Соломії Цьорох на примірнику її книги «Погляд на історію та виховну діяльність СС. Василянок» (Львів, 1934): «Всесвітлійшому Отцеві Мітратові й Ректорові Богословської Академії з вдячністю за поміч у видані, с. Сальомія ЧСВВ. Львів, дня 15 червня 1935». Без зазначення прізвища адресата можна довідатися, що це о. Йосиф Сліпий (1892–1984), який був ректором Львівської Богословської академії. Тим більше, що примірник книги прикрашає екслібрис Йосифа Сліпого, який виконав Ярослав Гординський.

Багато інскриптів адресовано Митрополиту Андреєві Шептицькому, у них використано традиційні для його високого сану форми звертання. Книгу «Вертеп» (Львів, 1935) він отримав від письменниці Марії Домбровської (1881–1963), відомої за літературним ім'ям Марійки Підгірянки: «Ексцеленції Митрополитові гр. Андреєві Шептицькому в доказ Найвищого Поважання присвячує авторка». На внутрішній стороні верхньої кришки оправи наклеєний екслібрис А. Шептицького. Печатка бібліотеки «Студіону» на титульному аркуші дає змогу припустити, що книга зберігалася в цій книгозбірні серед депозитів Митрополита, що сягали 2–3 тис. видань. Правдоподібно, що й інші книги, підписані для релігійних діячів, потрапили до ЛННБ України ім. В. Стефаніка з книгозбірні «Студіону».

Зауважимо, що практично всі дарчі написи для А. Шептицького подані розгорнуто і засвідчують тепле та щире ставлення до нього,

як, наприклад, інскрипт на примірнику оповідання «Вівчар» (Львів, 1935) письменниці із Зарваниці Марії Кузьмович-Головінської (1904–1986), що підписувалася як Марійка Гірська: «Їх Ексцеленції Високопреосвященному Отцю Митрополитові Кир. Андрієві Шептицькому — Найдорожчому Батькови частину своєї душі»; письменника й педагога з Коломиї Дмитра Николишина (1884–1950) на примірнику казки «Королівна» (Коломия, 1931): «Їх Ексцеленції Високопреосвященному Митрополитові Андрею гр. Шептицькому з висловом радості з приводу Їх повороту до здоровля з доземним поклоном автор». Не можемо оминати увагою дарчий напис на примірнику книги В'ячеслава Липинського (1882–1931) «Релігія і церква в історії України» (Філадельфія, 1925): «Єго Ексцеленції Митрополитові Андрею гр. Шептицькому в доказ найглибшої пошани і з проханням о ласкаву виrozumілість для цього світського твору про церковні і релігійні справи. Berlin, VI. 1927». З-поміж інших відзначимо також інскрипт на примірнику книги «Архітектура старокнязівської доби» (Прага, 1926). Дарчий напис на ній належить не автору, архітектору Володимирові Січинському (1894–1962), а художнику Павлові Ковжуну (1896–1939): «Їх Ексцеленції Всеблаженнішому Митрополитові о. Андрею графу Шептицькому великодушному і щедрому меценатові моєї подорожі до Італії глибоковдячний і відданий П. Ковжун. У день Зелених Свят 1931 р.».

Численні інскрипти на подарованих книгах зі збірки відомого літературознавця Михайла Возняка (1881–1954) теж сповнені шани і поваги. Для прикладу, повість «Шеломи на сонці» (Львів, [1928]) вміщує дарчий напис: «Високоповажаному Пану проф. М. Вознякові у щирій пошані Катря Гриневичева. Львів 23.XII.1928 р.». За інскриптом авторки укладачі датували це видання. Згадаємо ще кілька дарчих написів для М. Возняка: «Вп. М. Вознякові, з пошаною. О. Івах» (Той, кого світ ловив, та не спіймав. Вінніпег, 1932); «Високоповажаному Панові Професорові Михайлові Вознякові в доказ високої пошани за невтомні досліди над нашою історією й літературою, з низьким поклоном складаю. Теофіль Коструба. 6/XI.1936» (Галицько-Волинський літопис. Львів, 1936); «Високодостойному Акад. М. Вознякові на знак пошани і з привітом. Автор» (Програм опису кирилівських стародруків. Прага, 1932).

Останній інскрипт належить Іванові Огієнку, який охоче дарував свої книги колегам, зокрема Кирилу Студинському (1868–1941): «Високодостойному п. Президентові Наукового Товариства Проф. К. Студинському на знак правдивої пошани. Автор. 2.II.1926. (Початок друкарства в Уневі. Львів, 1926); Діонісію Валединському (1876–1960): «Високопреосвященному і Високодостойному Кураторові Православного Богословського Факультету Проф. Д. Валединському на знак пошани Автор. 29.IX.1926» (Історія церковно-слов'янської мови. Варшава, 1926); Йосафату Скрутневі (1894–1951): «Найчеснішому о. Й. Скрутневі на знак глибокої пошани вдячний автор. 20.VII.1930» (Українська літературна мова XVI-го ст. і український Крехівський Апостол. Варшава, 1930); Дмитру Донцову (1883–1973): «Високодостойному Д-ру Д. Донцову на знак пошани. Автор. 5.X.1926» (Українська вимова богослужбового тексту в XVII віці. Варшава, 1926).

Перелік книг із такими інскриптами можна продовжувати. Однак постає запитання, як ці подаровані різним особам книжки потрапили до Бібліотеки, за винятком видань з іменних колекцій, переданих власниками чи їхніми родинами. Доводиться констатувати, що історія формування фондів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника є віддзеркаленням історії нашого народу, кращих представників якого звинувачували у націоналізмі чи фашизмі, переслідували як релігійних діячів, змушували до масової еміграції. А їхні книгозбірні або знищували, або вилучали, і згодом вони поповнювали фонди новоутворених бібліотек. Багато цікавих фактів щодо цього можна знайти у ґрунтовному двотомному збірнику документів і матеріалів «Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів». Як зазначили автори, зібрані документи «дозволяють простежити драматичну долю окремих збірок та їх власників» [11, с. III]. Наприклад, у 1940 р. до фонду новоутвореної Львівської філії БАН УРСР вліто, по суті, реквізовано, приватну книгозбірню відомого українського політичного діяча, правника Володимира Старосольського (1878–1942), яка зберігалася як депозит у Бібліотеці НТШ. Вісім книг із книгозбірні В. Старосольського вміщують дарчі написи, причому це не тільки наукові видання, які підписали

Кость Лоський (1874–1933), Володимир Левинський (1880–1953), Отто Ейхельман (1854–1943), а й белетристика, зокрема поезії Ярослава Дригинича [Вадима Лесича] (1909–1982), переклади Олеса Бабія (1897–1975) тощо. Спроба сина Володимира Старосольського повернути батькову книгозбірню в часи німецької окупації не була успішною [11, с. 109–110]. У такий спосіб потрапили до Львівської філії БАН УРСР згадані у нашому дослідженні книги з інскриптами для Івана Шендрика, Володимира Дорошенка, Миколи Саєвича, Дмитра Донцова, Богдана Ігоря Антонича та ін. Зрештою, кожна книга пройшла свій добровільний чи примусовий шлях, що потребує додаткових і складних розшуків. Так, наукова співробітниця ЛННБ України ім. В. Стефаника Галина Сварник, досліджуючи долю книгозбірні Д. Донцова, переконалася, що «про неї збереглися лише фрагментарні й непевні відомості, більше оперті на спогадах сучасників, аніж на документальному джерельному підложжі» [15, с. 5].

Отже, здійснене дослідження, що спирається на матеріали бібліографічного покажчика «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939», дає змогу стверджувати, що Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника має найбагатшу колекцію західноукраїнських та українських еміграційних видань 1914–1939 років. Її унікальність і високу вартість примножують численні дарчі написи, які надають цінні відомості з історії книги, бібліотечної справи, просопografії і можуть спонукати до подальших поглиблених студій. Для іміджу Бібліотеки неабияке значення мало би створення відповідної бази даних з оцифруванням інскриптів задля їхнього збереження для прийдешніх поколінь.

1. Брилинський Є. Наука про гної / видання Видавничого Т-ва Учнів Рільничого Ліцею в Черниці. Черниця, 1939. 70 с. : табл.
2. Бугера І. Лемківське весілля. Репринтне вид. 1936 р. Івано-Франківськ : Нова зоря, 1997. 62 с.
3. Гриневич Я. Катря Гриневичева : біогр. нарис. Торонто : Гомін України, 1968. 95 с.
4. Дарчі написи в бібліотеці Івана Микитенка : каталог / уклад. і автор вступ. нарису О. Микитенко ; передм. С. Білоконя. Київ, 2007. 210 с. : іл., фото.

5. Дениско Л. М. Автографи на книгах із колекції рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : каталог. Київ, 2007. 134 с.
6. Іванис В. Основи сільсько-господарської хемії / видання учнів III року Державного Рільничого Ліцею в Черниці. 2-е вид. Черниця, 1938. 194 с. : іл.
7. Іванис В. Сільсько-господарська технологія / видання Видавничого Т-ва Учнів Рільничого Ліцею в Черниці. Черниця, 1939. 316 с. : рис.
8. Ігнатович О. Дарчі написи на книгах із бібліотеки Гната Ігнатовича. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Ужгород, 2012. Вип. 27. С. 223–225.
9. Книга пожертвувань до бібліотеки [Наукового товариства імені Шевченка] // ЦДДА України у м. Львові. Ф. 309 (Наукове товариство ім. Шевченка). Оп. 1. Спр. 855. Арк. 1–52.
10. Колосовська О. Автографи на книгах бібліотеки А. С. Петрушевича. *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника*. Львів, 2003. Вип. 11. С. 39–72.
11. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1 (1939–1945) : зб. документів і матеріалів / упоряд.: Галина Сварник (керівник), Роман Дзюбан, Маргарита Кривенко, Леся Кусий, Володимир Муравський. Львів, 2010. 620 с.
12. Олексів І. Приватна бібліотека Василя Сімовича у проекції духовного світу вченого. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника* : зб. наук. праць. Львів, 2017. Вип. 9 (25). С. 161–197.
13. Полевщикова Е. В. Книжные знаки, владельческие и дарственные написи на книгах из собрания математика И. Ю. Тимченко. *Вісник Одеського національного університету*. Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. Одеса, 2015. Т. 20, вип. 1 (13). С. 66–85.
14. Сапеляк О. Етнограф, історик, священник-місіонер патріот о. Іван Бугера. *Народознавчі зошити*. 2015. № 1. С. 256–261.
15. Сварник Г. Книгозбірня й архів Дмитра Донцова крізь призму долі власника. Львів, 2019. 88 с., іл.
16. Сидорчук Т. Автографи українських письменників у бібліотечній та архівній колекціях наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». *Бібліотечний вісник*. 2015. № 4. С. 23–28.
17. Стерча П. Пам'яті проф. Валеріяна Горбачевського. *Свобода*. 1975. Чис. 45–46.
18. Стріха М. Про що розповідають книжкові дарчі написи. *Світгляд*. 2017. № 5. С. 72–77.

19. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 1 : 1914–1919 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), Т. М. Дубова, Л. Я. Кужель, Н. А. Рибчинська, Л. Т. Суц. Львів, 2010. 472 с.
20. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 2 : 1920–1923 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), М. А. Ільницька, Л. Я. Кужель, Н. А. Рибчинська, Л. Т. Суц, за участю Т. М. Дубової. Львів, 2012. 804 с.
21. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 3 : 1924–1927, у 2 кн. Кн. 1 : 1924–1925 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), Т. М. Дубова, І. А. Жеваженко, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська, М. А. Шуварик. Львів, 2015. 448 с.
22. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 3 : 1924–1927, у 2 кн. Кн. 2 : 1926–1927 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), Т. М. Дубова, І. А. Жеваженко, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська, М. А. Шуварик. Львів, 2016. С. 449–1022.
23. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 4 : 1928–1931, у 2 кн. Кн. 1 : 1928–1929 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), Т. М. Дубова, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська. Львів, 2018. 498 с.
24. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 4 : 1928–1931, у 2 кн. Кн. 2 : 1930–1931 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), Т. М. Дубова, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська. Львів, 2018. С. 499–1044.
25. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 5 : 1932–1935, у 2 кн. Кн. 1 : 1932–1933 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), І. А. Жеваженко, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська. Львів, 2019. 402 с.
26. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939 : бібліогр. покажч. Т. 5 : 1932–1935, у 2 кн. Кн. 2 : 1934–1935 / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, від. наук. бібліогр. ; уклад.: Л. І. Ільницька (кер. проекту), І. А. Жеваженко, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська. Львів, 2019. С. 403–1038.

References

1. Brylynskyi, Y. (1939), *Nauka pro hnoi* [The science of manure] / Vydavnyche Tovarystvo Uchniv Rilnychoho Litseiu, Chernytsia, 70 p. [in Ukr.].
2. Bugera, I. (1997), *Lemkivske vesillia* [Lemko wedding], reprintne vyd. 1936 r. Nova zoria, Ivano-Frankivsk, 62 p. [in Ukr.].
3. Hrynevych, Y. (1968), *Katria Hrynevychycheva: biohrafichnyi narys* [Katrya Hrynevychycheva: biographical essay]. Homin Ukrainy, Toronto, 95 p. [in Ukr.].
4. Mykytenko, O., comp. (2007), *Darchi napysy v bibliotetsi Ivana Mykytenka: kataloh* [Gift inscriptions in the library of Ivan Mykytenko: catalog]. Kyiv, 210 p. [in Ukr.].
5. Denysko, L. M. (2007), *Avtohrafy na knykhakh iz kolektsii ridkisnykh vydan Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : kataloh* [Autographs on books from the collection of rare editions of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky: catalog]. Kyiv, 134 p. [in Ukr.].
6. Ivanys, V. (1938), *Osnovy silsko-hospodarskoi khemii* [Fundamentals of agricultural chemistry] / Vydavnyche Tovarystvo Uchniv Derzhavnoho Rilnychoho Litseiu, 2-e vyd. Chernytsia, 194 p. [in Ukr.].
7. Ivanys, V. (1939), *Silsko-hospodarska tekhnolohiia* [Agricultural technology]. Vydavnyche Tovarystvo Uchniv Rilnychoho Litseiu, Chernytsia, 316 p. [in Ukr.].
8. Ihnatovych, O. (2012), Darchi napysy na knykhakh iz biblioteki Hnata Ihnatovycha [Gift inscriptions on books from the library of Hnat Ihnatovych]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu, Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii, Uzhhorod, 27, pp. 223–225. (in Ukr.).
9. Knyha pozhertvuvan do biblioteki [Naukovoho tovarystva im. Shevchenka] [The book of donations to the library [Shevchenko Scientific Society]]. TsDIA Ukrainy. F. 309 (Naukove tovarystvo im. Shevchenka), opys 1, spr. 855. Ark. 1–52. [in Ukr.].
10. Kolosovska, O. (2003), *Avtohrafy na knykhakh biblioteki A. S. Petrushevycha* [Autographs on the books of the library of A. S. Petrushevich]. *Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteki im. V. Stefanyka*, Lviv, 11, pp. 39–72. [in Ukr.].
11. (2010). *Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka: peremishchennia i vtraty fondiv. T. 1 (1939–1945): zb. dokumentiv i materialiv* [Lviv National Scientific Library of Ukraine named after V. Stefanyk: relocation and loss of funds. T. 1 (1939–1945): col. documents and materials]. Lviv, 620 p. [in Ukr.].
12. Oleksiv, I. (2017), *Pryvatna biblioteka Vasylia Simovycha u proektsii dukhovnoho svitu vchenoho* [Vasyl Simovych's private library in the projection

- of the spiritual world of the scientist]. *Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteky im. V. Stefanyka: zb. nauk. pr.*, Lviv, 9 (25), pp. 161–197. [in Ukr.].
13. Polevshchikova E. V. (2015), Knizhnye znaki, vladel'cheskie i darstvennye napisy na knigah iz sobraniya matematika I. Y. Timchenko [Book signs, ownership and gift inscriptions on books from the collection of mathematician I. Yu. Timchenko]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Bibliotekoznavstvo, bibliohrafoznnavstvo, knyhoznnavstvo*, Odesa, 2015, 20, vyp. 1 (13), pp. 66–85. [in rus.].
 14. Sapeliak, O. (2015), Etnohraf, istoryk, sviashchenyk-misioner patriot o. Ivan Buhera [Ethnographer, historian, priest-missionary patriot Fr. Ivan Bugera]. *Narodoznavchi zoshyty*, № 1, pp. 256–261. [in Ukr.].
 15. Svarnyk, H. (2019), *Knyhozbirnia y arkhiv Dmytra Dontsova kriz pryzmu doli vlasnyka [Dmitry Dontsov's book collection and archive through the prism of the owner's destiny]*. Lviv, 88 p. [in Ukr.].
 16. Sydorchuk, T. (2015), Avtohrafy ukrainskykh pysmennykiv u bibliotekhnii ta arkhivnii kolektsiiah naukovoï biblioteky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska Akademiia» [Autographs of Ukrainian writers in the library and archival collections of the scientific library of the National University «Kyiv-Mohyla Academy»]. *Bibliotekhnii visnyk*, 4, pp. 23–28. [in Ukr.].
 17. Stercha P. (1975), Pamiati prof. Valeriiana Horbachevskoho [In memory of Prof. Valerian Gorbachevsky]. *Svoboda*, 45–46. [in Ukr.].
 18. Strikha, M. (2017), Pro shcho rozpovidaiut knyzhkovy darchi napysy [What do the book gift inscriptions tell about]. *Svitohliad*, 5, pp. 72–77. [in Ukr.].
 19. (2010). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohrafichnyi pokazhchyk, T. 1: 1914–1919* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index, Vol. 1: 1914–1919]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, 472 p. [in Ukr.].
 20. (2012). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohrafichnyi pokazhchyk, T. 2: 1920–1923* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index, Vol. 2: 1920–1923]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, 804 p. [in Ukr.].
 21. (2015). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohr. pokazhchyk, T. 3: 1924–1927, u 2 kn., kn. 1: 1924–1925* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index. Vol. 3:

- 1924–1927, in 2 books. Book 1: 1924–1925]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, 448 p. [in Ukr.].
22. (2016). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohr. pokazhchyk, T. 3: 1924–1927, u 2 kn., kn. 2 : 1926–1927* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index. Vol. 3 : 1924–1927, in 2 books. Book 2 : 1926–1927]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, pp. 449–1022. [in Ukr.].
23. (2018). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohr. pokazhchyk, T. 4 : 1928–1931, u 2 kn., kn. 1 : 1928–1929* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index, Vol. 4 : 1928–1931, in 2 books. Book 1 : 1928–1929]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, 498 p. [in Ukr.].
24. (2018). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohr. pokazhchyk, T. 4: 1928–1931, u 2 kn., kn. 2 : 1930–1931* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index, Vol. 4 : 1928–1931, in 2 books. Book 2 : 1930–1931]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, pp. 499–1044. [in Ukr.].
25. (2019). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohr. pokazhchyk, T. 5: 1932–1935, u 2 kn., kn. 1: 1932–1933* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index. Vol. 5 : 1932–1933, in 2 books. Book 1 : 1932–1933]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, 402 s. [in Ukr.].
26. (2019). *Ukrainska knyha v Halychyni, na Bukovyni, Zakarpatti, Volyni ta v emihratsii, 1914–1939 : bibliohr. pokazhchyk. T. 5: 1932–1935, u 2 kn., kn. 2 : 1934–1935* [Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in emigration, 1914–1939: bibliographic index. Vol. 5 : 1932–1935, in 2 books. Book 2 : 1934–1935]. Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka, Lviv, pp. 403–103. [in Ukr.].

Natalia Rybchynska, Scientific Researcher in Department of Scientific Bibliography, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Gift Inscriptions on Books as Evidence of the Enrichment of the Funds of Book Collections and of Charity

In article gift inscriptions on books from the funds of the Lviv National Scientific Library of Ukraine named after V. Stefanyk, found in the process of preparation in the department of scientific bibliography of a multi-volume bibliographic index "Ukrainian book in Galicia, Bukovina, Transcarpathia, Volhynia and in exile, 1914–1939" are considered. The presence of inscriptions on books of this period indicates that gifts were one of the important sources of enrichment of public and private book collections, so they play an important role in studying the history of these libraries. A special role was played by the library of Shevchenko Scientific Society in Lviv and the book collection "Studion", thanks to which Lviv National Scientific Library of Ukraine named after V. Stefanyk received the richest collection of Ukrainian. Some elements of the script play a bibliological role, in particular, help to supplement the bibliographic description in the absence of some of its components, especially the source information. They also contain additional information about the donor and the addressee, which allows the researcher to detail their biographies, reveal the range of family and friendly relations, scientific and social relationships.

Keywords: *inscript, donor, addressee, Western Ukrainian and Ukrainian Emigration Book of 1914–1939, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv.*